

2. Про захист персональних даних. Закон України. Редакція від 30.01.2018 № 2168-VIII. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 34, ст. 481.

3. Council Directive 2008/114/EC «On the identification and designation of European critical infrastructures and the assessment of the need to improve their protection». URL: <http://eur-lex.europa.eu>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-266-1-47>

ЗНАЧЕННЯ ПІДРОБКИ ДОКУМЕНТІВ В БЕЗПЕКОВІЙ СФЕРІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Сокуренко Віталій Валерійович

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри кримінального права та кримінології
Одеський державний університет внутрішніх справ
м. Одеса, Україна*

На сьогодні наша країна перебуває у найбільш складному становищі з часів проголошення її незалежності внаслідок агресивного повномасштабного російського вторгнення (так званої спеціальної визвольної операції). Ці події призвели не тільки до змін у соціальному, економічному, політичному становищі регіонів, але й до появи нових викликів та зміни акцентів у розподілі злочинності та змін чинного кримінального законодавства. До воєнного вторгнення більш-менш стабільна криміногенна ситуація злочинності наразі характеризується появою нових видів кримінальних правопорушень та трансформацією розповсюджених кримінальних правопорушень.

Особливої актуальності на нашу думку набуває в умовах сьогодення, а саме впровадження на території України воєнного стану, такий вид кримінальних правопорушень як підробка документів. Цей вид протиправної діяльності в умовах війни надзвичайно затребуваний як злочинним світом так і ворогом. Причиною цього є можливість підробки документів з метою перетину кордону або проведення диверсійних дій як громадянами України, так і іноземцями. Саме тому правоохоронні органи, як органи, функцією якого є виявлення та попередження правопорушень, посилили діяльність у напрямку виявлення правопорушень у сфері підробки документів. З цією метою було розміщено блок-пости, метою яких є виявлення адміністративних та кримінальних правопорушень, враховуючи і перевірку документів щодо можливості факту їх підробки.

Для більшого розуміння означеної проблематики, слід детально розглянути такий вид протиправної діяльності як підробка документів.

Під підробленням документа потрібно розуміти як повне виготовлення сфальсифікованого документа, так і часткову фальсифікацію змісту справжнього документа. В останньому випадку (так звана переробка) перекручення істини відбувається шляхом внесення у документ неправдивих відомостей (виправлення, внесення фіктивних записів, знищення частини тексту, витравлення, підчистка, змивання, підробка підпису, переклеювання фотографій, проставляння на документі відбитка підробленої печатки тощо) [3].

Фальсифікація в документах ховається удаваною зміною їх зовнішнього типу. Дане здатний бути засмічення площині. У даному випадку обстеження паперів слід здійснювати з особливою ретельністю.

Неповна фальсифікація - це тип фальшивки, якщо виповнюється зміна кожної його частки. Підбір ресурси неповної фальшивки залежить аж ніяк не тільки з місії також здібностей особистості, виконуючого фальшивку, проте також відмінних рис фальшивого документа.

Встановлено 2 ключових методи підробки:

- друкований метод
- метод копіювання.

При перевірці документів необхідно звернути увагу на:

- розходження в типах печаток;
- розбіжність у графіку одиничних компонентів дизайну важливого документа, передачі градацій тону;
- машинне підправлення слова;
- витравлювання (вибарвлення) слова;
- дописки також коригування у писаному тексті;
- додруковування також коригування у друкованому тексті;
- зміну листів важливого документа;
- зміну фото у акті;
- фальсифікація відбитків, печаток, штампів, підписів.

Згідно із частини 3 статті 258 КПК України, якщо долучений до матеріалів кримінального провадження або наданий суду особою, яка бере участь у кримінальному провадженні, для ознайомлення документ викликає сумнів у його достовірності, учасники судового провадження мають право просити суд виключити його з числа доказів і вирішувати справу на підставі інших доказів або призначити відповідну експертизу цього документа [1].

Також окрім закріплення кримінальної відповідальності за підробку документів українським законодавством, слід звернути увагу на міжнародні договори, підписані Україною, зокрема, Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, і Європейським союзом,

європейського співтовариства з атомної енергетики та їх державами-членами, з іншої сторони. Так в розділі 3, статті 22, вказаної Угоди, в пункті 2 зазначено, що таке співробітництво спрямовується на вирішення, таких проблем, як, зокрема, підrobка документів. В пункті 3 статті 22 зазначено, що сторони посилюють двостороннє, регіональне та міжнародне співробітництво у цій сфері, зокрема, обмін найкращими практиками, в тому числі методиками розслідувань та криміналістичних досліджень [2].

Отже, підrobки бувають різноманітні і в кожному конкретному випадку експерт повинен проаналізувати багато чинників та у подальшому спираючись на виявлені ознаки формулювати висновок. Також доцільно визначити декілька груп типових досліджень, пов'язаних з підrobкою та опрацювати теоретичні експертно-юридичні аспекти формулювання висновків стосовно підrobки документів. Водночас за результатами дослідження стосовно справжності бланка або бланка документа, за наявності вагомих підстав слід робити висновок про те, що наданий на дослідження бланк або документ є підrobленими.

Підводячи підсумки, варто зазначити, що сьогоdnішня практика масштабної перевірки документів є доцільною не лише в умовах дії воєнного стану. Цю практику необхідно продовжувати та здійснювати профілактичні заходи у вигляді перевірок документів уповноваженими органами для попередження та підвищення рівня виявлення таких кримінальних правопорушень.

В той же час, з метою підвищення спроможності правоохоронної системи по виявленню підrobлених документів, слід підвищувати рівень кваліфікації осіб, які їх перевіряють, як в системі Національної поліції так і в системі МВС та інших правоохоронних відомствах. Це можна досягти шляхом проведення систематичних короткострокових тренінгів для співробітників по виявленню підrobних документів. Ми вважаємо що такий підхід значно ускладнить можливості використання підrobних документів як для криміногенного світу так і для ворага.

Література:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (звернення: 26.04.2022)

2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (звернення: 26.04.2022)

3. Кабанов Г. О., Граціанов А. І., Науменко С. М. Загальні ознаки посвідчення водія та свідоцтва про реєстрацію транспортних засобів на пластиковій основі виробництва Консорціуму ЄДАПС: інформ. лист / ДНДЕКЦ МВС України. К. 2007. 20 с.